

Στοιχειώδεις Κανόνες δια την Μεταχείρισιν των Κρατουμένων¹

Υιοθετήθηκαν στις 30.8.1955 από το Πρώτο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη του Εγκλήματος και τη Μεταχείριση των Εγκληματιών (Γενεύη) και εγκρίθηκαν από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών με την απόφασή του 663 C (XX(V)) της 31.7.1957

Το 1ον Συνέδριον των Ηνωμένων Εθνών δια την Πρόληψιν του Εγκλήματος και την Μεταχείρισιν των Εγκληματιών, υιοθετήσαν το σύνολον Στοιχειωδών Κανόνων δια την Μεταχείρισιν των Κρατουμένων, επισυναπτόμενον εις την παρούσαν Απόφασιν:

1. Παρακαλεί τον Γενικό Γραμματέα, συμφώνως προς την διάταξιν της παραγράφου δ' του, εις την υπ' αριθμ. 415 (V) Απόφασιν της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών, προσηρημένου Παραρτήματος, όπως υποβάλη το παρόν σύνολον κανόνων εις την Επιτροπήν των Κοινωνικών Υποθέσεων του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου προς επικύρωσιν.

2. Εκφράζει την ελπίδα ότι το παρόν σύνολον κανόνων θα επικυρωθή υπό του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, εφ' όσον δε το Συμβούλιον ήθελε κρίνει σκόπιμον, και υπό της Γενικής Συνελεύσεως, διαβιβασθή δε εις τας κυβερνήσεις με την σύστασιν όπως αύται:

α) Εξετάσωσι ευμενώς την δυνατότητα υιοθετήσεως και εφαρμογής του συνόλου των κανόνων εν τη διοικήσει των σωφρονιστικών αυτών καταστημάτων,

β) Πληροφορώσι ανά τριετίαν τον Γενικό Γραμματέα περί των πραγματοποιουμένων προόδων εν σχέσει προς την εφαρμογήν του.

Εκφράζει την ευχήν όπως παρακληθεί ο Γενικός Γραμματέας ίνα προς ενημέρωσιν των κυβερνήσεων επί πραγματοποιουμένων προόδων, εν προκειμένω, δημοσιεύη εις την διεθνή επιθεώρησιν εγκληματολογικής πολιτικής τας υπό των κυβερνήσεων υποβαλομένας αυτών πληροφορίας, συμφώνως προς την προηγουμένην παράγραφον και εξουσιοδοτηθή ούτος όπως αιτήται εν ανάγκη και συμπληρωματικάς πληροφορίας.

Εκφράζει τέλος την ευχήν, όπως παρακληθή ο Γενικός Γραμματέυης και διασφαλίση την, όσον τον δυνατόν, ευρυτέραν δημοσιότητα του εν λόγω συνόλου κανόνων.

Παράρτημα

Στοιχειώδεις Κανόνες δια την Μεταχείρισιν των Κρατουμένων

Προεισαγωγικαί παρατηρήσεις

1. Οι ακόλουθοι κανόνες δεν αποσκοπούσι εις την εν λεπτομερεία περιγραφήν ενός προτύπου σωφρονιστικού συστήματος. Αποβλέπουσιν απλώς, εμπνευσμένοι από τα γενικώς παραδεγμένας σήμερον αντιλήψεις και τα βασικά στοιχεία των πλέον προσφόρων συστημάτων, όπως καθορίσωσι γενικούς κανόνες και αρχάς μιας δεούσης σωφρονιστικής οργανώσεως και εφαρμογής τούτων εν τη μεταχειρίσει των κρατουμένων.

2. Είναι προφανές, ότι άπαντες οι κανόνες δεν δύνανται να τύχωσιν εφαρμογής εν παντί τόπω και χρόνω, δοθείσης της μεγάλης ποικιλίας των νομικών, κοινωνικών και γεωγραφικών συνθηκών αίτινες συναντώνται ανά τον κόσμον. Θα έδει εν τούτοις να χρησιμεύσουν προς υποκίνησιν της συνεχούς προσπαθείας ήτις αποβλέπει εις την υπερπήδησιν των εν τη πράξει δυσχερειών, αίτινες αντιτίθενται εις την εφαρμογήν των, εν τη πεποιθήσει ότι ούτοι αντιπροσωπεύουν εν τω συνόλω των, τους υπό των Ηνωμένων Εθνών γενομένους αποδεκτούς στοιχειώδεις όρους διαβίσεως.

3. Εξ άλλου, οι εν λόγω κανόνες αναφέρονται εις τομείς εις τους οποίους η σκέψις ευρίσκεται εν συνεχή εξελίξει. Δεν αποκλείουν την δυνατότητα πειραματισμών και εμπειρισμών, αρκεί

¹ Απόδοση στην ελληνική γλώσσα: Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας.

ούτοι να είναι σύμφωνοι προς τα αρχάς και τους αντικειμενικούς σκοπούς οίτινες εκπορεύονται εκ του κειμένου των κανόνων. Εν τω πλαισίου των άνω αρχών η Κεντρική Σωφρονιστική Διοίκησης θα δύναται να προβαίνει εις εξαιρέσεις εκ των κανόνων.

4. (1) Το πρώτον μέρος περιλαμβάνει κανόνας αφορώντας εις την Γενικήν Διοίκησιν των Σωφρονιστικών Καταστημάτων, εφαρμόζεται δε εις άπασας τα κατηγορίας κρατουμένων εγκληματιών ή κρατουμένων δια χρέη, υποδίκων ή καταδίκων, περιλαμβανομένων και των κρατουμένων των υποκειμένων εις μέτρον ασφαλείας ή αναμορφωτικών τοιούτον διαταχθέν υπό δικαστηρίου.

(2) Το δεύτερον μέρος περιλαμβάνει κανόνας οίτινες έχουν εφαρμογήν εις κατηγορίας κρατουμένων, προβλεπομένας κατά τμήματα του παρόντος. Εν τούτοις, οι κανόνες του τμήματος α' εφαρμόσιμοι εις καταδίκους, θα εφαρμόζονται επίσης και εις κατηγορίας κρατουμένων των τμημάτων β', γ' και δ', αρκεί να μην αντιτίθενται προς τους ειδικούς κανόνας οίτινες διέπουν αυτούς και υπό τον όρον ότι θα είναι, δια τους κρατουμένους τούτους, ευμενέστεροι.

5. (1) Οι κανόνες ούτοι δεν αποβλέπουν εις τον καθορισμόν της οργανώσεως καταστημάτων δια νεαρούς εγκληματίας (καταστήματα Μπόρσταλ, αναμορφωτικά καταστήματα κλπ). Εν τούτοις, κατά γενικόν τρόπον, το πρώτον μέρος του συνόλου των κανόνων δύναται να θεωρηθής ως δυνάμενον να εφαρμοσθή επίσης και εις τα καταστήματα ταύτα.

(2) Η κατηγορία των νεαρών κρατουμένων, δέον, εν πάση περιπτώσει, να περιλαμβάνη τους ανηλικούς τους υπαγόμενους εις την δικαιοδοσίαν των δικαστηρίων ανηλίκων. Κατά γενικόν κανόνα, οι νεαροί ούτοι εγκληματίαι δεν θα έπρεπε να καταδικάζονται εις ποινάς φυλακίσεως.

Πρώτον Μέρος: Κανόνες Γενικής Εφαρμογής

Θεμελιώδης αρχή

6. (1) Οι κατωτέρω κανόνες δέον να εφαρμόζονται αμερολήπτως. Δεν πρέπει να υπάρχωσι διακρίσεις μεταχειρίσεως, βασιζόμεναι εις προκαταλήψεις, ιδία όσον αφορά την φυλήν, το χρώμα, το φύλον, την γλώσσαν, την θρησκείαν, τας πολιτικές πεποιθήσεις ή άλλας αντιλήψεις εθνικής ή κοινωνικής μορφής, οικονομικής καταστάσεως, γεννήσεως ή πάσης ετέρας καταστάσεως.

(2) Τουναντίον, πρέπει να είναι απολύτως σεβασταί αι θρησκευτικάί πεποιθήσεις και αι ηθικάί παραδόσεις της τάξεως εις την οποίαν ανήκει ο κρατούμενος.

Μητρώον

7. (1) Εις πάντα χώρον κρατήσεως ατόμων, δέον όπως τηρήται μητρώον ενημερωμένον, βιβλιοδετημένον και ηριθμημένον, εμφαίνον δι' έκαστον κρατούμενον: α) την ταυτότητά του, β) τας αιτίας της κρατήσεώς του και την αρμοδιάν αρχήν ήτις απεφάσισεν ταύτην, γ) την ημέρα και ώραν εγκλεισμού και εξόδου.

(2) Ουδέν άτομον δύναται να εγκλεισθή εν καταστήματι άνευ εγκύρου τίτλου κρατήσεως, του οποίου τα στοιχεία ήθελον καταχωρισθή προηγουμένως εις το βιβλίον μητρώου.

Διαχωρισμός κατηγοριών

8. Αι διάφοροι κατηγορίαί κρατουμένων πρέπει να τοποθετώνται εις ίδια καταστήματα ή εις πτέρυγας καταστημάτων κεχωρισμένως, λαμβανομένων υπ' όψιν του φύλου, της ηλικίας, του παρελθόντος, των αιτίων της κρατήσεως και των απαιτήσεων της μεταχειρίσεώς των. Ούτω:

α) Οι άνδρες και αι γυναίκες δέον όπως κρατώνται εν τω μέτρω του δυνατού, εις διάφορα καταστήματα. Εις κατάστημα δεχόμενον και άνδρας και γυναίκας, το σύνολον των διαμερισμάτων των προοριζομένων δια τας γυναίκας δέον να είναι τελείως κεχωρισμένον,

β) Οι εν προφυλακίσει κρατούμενοι δέον να είναι κεχωρισμένοι των καταδίκων,

γ) Άτομα φυλακιζόμενα δια χρέη ή καταδικαζόμενα εις προσωποκράτησιν, δέον να διάγουν καχωρισμένως των κρατουμένων δια ποινικόν αδίκημα,

δ) Οι νεαροί κρατούμενοι δέον να είναι διακεχωρισμένοι των ενηλίκων.

Χώροι κρατήσεως

9. (1) Τα κελλία νυκτερινής μονώσεως πρέπει να προορίζονται δι' ένα μόνον κρατούμενον. Εάν δι' ειδικούς λόγους, ως λ.χ. λόγω προσκαίρου συνωστισμού, καθίσταται αναγκαίον εις την Κεντρικήν Σωφρονιστικήν Διοίκησιν, όπως προβή εις εξαιρέσεις εκ του κανόνος τούτου, πρέπει να αποφεύγηται η κράτησις δύο κρατουμένων εις το αυτό κελλίον ή ατομικόν δωμάτιον.

(2) Όταν γίνεται χρήσις υπνοθαλάμων, ούτοι δέον να καταλαμβάνονται υπό κρατουμένων επιμελώς επιλεγομένων και θεωρουμένων καταλλήλων να στεγασθώσιν υπό τοιαύτας συνθήκας. Κατά την νύκτα θα υπόκεινται εις κανονικήν επίβλεψιν, προσαρμοζομένην εις τον τύπον του καταστήματος εις ό κρατούνται.

10. Οι χώροι κρατήσεως, ιδία δε οι προοριζόμενοι δια την διαμονήν των κρατουμένων κατά την διάρκειαν της νυκτός, δέον όπως ανταποκρίνωνται εις τας απαιτήσεις της υγιεινής, λαμβανομένου υπ' όψιν του κλίματος, κυρίως όσον αφορά την χωρητικότητα κατ' όγκον άερος, το ελάχιστον όριον επιφανείας, τον φωτισμόν, την θέρμανσιν και τον αερισμόν.

11. Εις πάντα χώρον ένθα οι κρατούμενοι υποχρεούνται να διαβιώσιν ή να εργάζωνται:

α) τα παράθυρα δέον να είναι επαρκώς μεγάλα, ίνα ο κρατούμενος δύναται ν' αναγιγνώσκη ή να εργάζεται υπό φυσικόν φωτισμόν. Η διαμόρφωσις των παραθύρων αυτών δέον όπως επιτρέπη την είσοδον καθαρού άερος και τούτο ασχέτως της υπάρξεως ή μη τεχνητού αερισμού,

β) ο τεχνητός φωτισμός δέον να είναι επαρκής, ίνα επιτρέπη εις τον κρατούμενον όπως αναγιγνώσκη και εργάζεται άνευ βλάβης της οράσεως.

12. Αι εγκαταστάσεις υγιεινής πρέπει να επιτρέπουν εις τον κρατούμενον όπως ικανοποιή τας φυσικάς αυτού ανάγκας, ανά πάσαν στιγμήν και κατά τρόπον καθαρόν και ευπρεπή.

13. Αι εγκαταστάσεις λουτρού και καταιονητήρος δέον να είναι επαρκείς, ίνα έκαστος κρατούμενος δύναται να τας χρησιμοποιή άνέτως εις θερμοκρασίαν, προσαρμοζομένην εις το κλίμα και κατά διαστήματα, συμφώνως προς τας απαιτήσεις της γενικής υγιεινής, αναλόγως της εποχής και της γεωγραφικής θέσεως, τουλάχιστον όμως άπαξ της εβδομάδος, υπό εύκρατον κλίμα.

14. Πάντες οι χώροι ένθα τακτικώς συχνάζουσιν οι κρατούμενοι, δέον να τηρώνται εις άρίστην κατάστασιν εξ απόψεως συντηρήσεως και καθαριότητος.

Ατομική υγιεινή

15. Δέον όπως απαιτήται από τους κρατούμενους ατομική καθαριότης. Προς τούτο, δέον όπως διατίθεται ύδωρ και αντικείμενα ευπρεπισμού αναγκαία δια την υγείαν και καθαριότητά των.

16. Ίνα καταστή δυνατόν όπως οι κρατούμενοι έχουν ευπρεπή εμφάνισιν και διατηρούν τον αυτοσεβασμόν των, ευκολίαι πρέπει να προβλέπωνται δια την καλήν περιποίησην της κόμης και το ξύρισμα. Οι άνδρες πρέπει να δύνανται να ξυρίζωνται τακτικώς.

Ιματισμός και κλινοστρωμνή

17. (1) Πας κρατούμενος όστις δεν δικαιούται να φέρη τα ίδια αυτού ενδύματα, δέον όπως λαμβάνη ιματισμόν ανάλογον προς το κλίμα και επαρκή δια την διατήρησιν της υγείας του. Τα ενδύματα ταύτα επ' ουδενί λόγω πρέπει να είναι μειωτικά ή ταπεινωτικά.

(2) Άπας ιματισμός πρέπει να είναι καθαρός και να διατηρήται πάντοτε εν καλή καταστάσει. Τα εσώρρουχα δέον να εναλλάσσωνται και να πλύνωνται τόσο συχνά, όσον είναι απαραίτητον δια την διατήρησιν της υγιεινής.

(3) Εις εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν ο κρατούμενος απομακρύνεται του καταστήματος εις εγκεκριμένας περιπτώσεις, πρέπει να επιτρέπεται εις αυτόν όπως φέρη τα ατομικά αυτού ενδύματα ή ενδύματα μη προσελκύνοντα την προσοχήν.

18. Όταν οι κρατούμενοι τύχωσιν αδειάς όπως φέρωσι τα ατομικά των ενδύματα, πρέπει κατά την στιγμήν της εισόδου των εις το κατάστημα, να ληφθώσιν τα κατάλληλα μέτρα δια την διασφάλισιν ότι ταύτα είναι καθαρά και χρησιμοποίησιμα.

19. Έκαστος κρατούμενος δέον όπως διαθέτη, συμφώνως προς τας εθνικάς ή τοπικάς συνήθειας, ατομικήν κλίνην και επαρκή ατομικήν κλινοστρωμνήν, καλώς συντηρούμενην και ανανεουμένην κατά τρόπον διασφαλίζοντα την καθαριότητα.

Τροφοδοσία

20. (1) Πας κρατούμενος δέον όπως λαμβάνη παρά της διοικήσεως κατά τας κεκανονισμένας ώρας, τροφήν καλής ποιότητας, καλώς παρασκευασμένην και καλώς διανεμομένην, έχουσαν επαρκή θρεπτικήν αξίαν δια την διατήρησιν της υγείας του και των δυνάμεων του.

(2) Έκαστος κρατούμενος δέον όπως έχη την ευχέρειαν να προμηθεύηται πρόσκιμον ύδωρ οσάκις έχει ανάγκην.

Φυσική αγωγή

21. (1) Πας κρατούμενος μη ασχολούμενος εις εργασίαν εν υπαίθρω δέον όπως, καιρού επιτρέποντος, ασχολήται τουλάχιστον επί μίαν ώραν καθ' εκάστην εις την δέουσαν σωματικήν άσκησιν, εν υπαίθρω.

(2) Νεαροί κρατούμενοι, ως και έτεροι, ων η ηλικία και η σωματική κατάσταση επιτρέπουσι τούτο, δέον όπως κατά τας ώρας της ασκήσεως ασχολώνται εις σωματικήν αγωγήν και ψυχαγωγίαν. Προς τούτο, το γήπεδον, αι εγκαταστάσεις και διάφορα όργανα αθλοπαιδιών, δέον όπως τίθενται εις την διάθεσιν των.

Υγειονομικά υπηρεσίαι

22. (1) Έκαστον σωφρονιστικόν κατάστημα δέον όπως διαθέτη τουλάχιστον τας υπηρεσίας ενός ειδικευμένου ιατρού, όστις θα έδει να έχη και γνώσεις ψυχιατρικής. Αι υγειονομικάί υπηρεσίαι δέον όπως οργανώνωνται εν στενή συσχετισμώ μετά της γενικής διευθύνσεως των τοπικών υγειονομικών υπηρεσιών του Δήμου ή του κράτους. Δέον όπως περιλαμβάνωσι ψυχιατρικήν υπηρεσίαν δια την διάγνωσιν και ενδεχομένως δια την θεραπείαν περιπτώσεων ψυχικών ανωμαλιών.

(2) Δια τους έχοντας ανάγκην ειδικών φροντίδων ασθενείς, δέον όπως προβλέπεται η μεταγωγή των εις ειδικά σωφρονιστικά καταστήματα ή λαϊκά νοσοκομεία. Εν ή περιπτώσει έχει οργανωθή εντός του καταστήματος νοσοκομειακή περίθαλψις, το νοσοκομείον πρέπει να είναι εφωδιασμένον με υλικόν, εργαλεία και φαρμακευτικά προϊόντα, επιτρέποντα την περίθαλψιν και την κατάλληλον νοσηλείαν των ασθενών κρατουμένων, το δε προσωπικόν δέον όπως κέκτηται επαρκή επαγγελματικήν κατάρτισιν.

(3) Πας κρατούμενος δέον όπως έχη την δυνατότητα θεραπείας υπό ειδικευμένου οδοντιάτρου.

23. (1) Εις τα καταστήματα δια γυναίκας δέον όπως υπάρχωσιν ειδικαί εγκαταστάσεις δια την νοσηλείαν εγκύων γυναικών, εν λοχεία και αναρρωνουσών. Δέον να ληφθώσι κατά το δυνατόν τα κατάλληλα μέτρα ίνα ο τοκετός λαμβάνη χώραν εις πολιτικόν νοσοκομείον. Εάν το βρέφος εγεννήθη εντός της φυλακής, επιβάλλεται όπως η πράξις γεννήσεως του μη αναγράφη, τούτο.

(2) Εφ' όσον επιτρέπεται εις τας κρατουμένας μητέρας όπως έχωσι τα βρέφη των μεθ' εαυτών, πρέπει να λαμβάνηται πρόνοια δια την οργάνωσιν βρεφοκομείου, διαθέτοντος κατάλληλον προσωπικόν, ένθα τα βρέφη θα παραμένωσι, καθ' ας ώρας δεν δύνανται να

παραμένωσι πλησίον της μητρός των.

24. Ο ιατρός οφείλει να εξετάζη πάντα κρατούμενον άμα τη εισόδω του εις το κατάστημα, μεταγενεστέρως δε, οσάκις τούτο είναι απαραίτητον, ιδία προκειμένου να διαπιστώση την πιθανή ύπαρξιν σωματικής ή ψυχικής ασθενείας, λαμβάνων πάντα τα αναγκαία μέτρα. Οφείλει να διασφαλίση τον διαχωρισμόν κρατουμένων υπόπτων δια μεταδοτικών ή μολυσματικών νόσημα. Να διακριβώνη σωματικές ή ψυχικές αναπηρίας, αίτινες δυνατόν να παρεμποδίσωσι την αναπροσαρμογήν του και να καθορίση την σωματικήν ικανότητα εκάστου προς εργασίαν.

25. (1) Ο ιατρός οφείλει να παρακολουθή την σωματικήν και ψυχικήν υγείαν των κρατουμένων. Υποχρεούται να εξετάζη καθ' εκάστην άπαντας τους ασθενείς κρατουμένους, αιτιωμένους ασθένειαν, ως και πάντας τους κρατουμένους εφ' ών ήθελεν επιστηθή ιδιαιτέρως η προσοχή του.

(2) Ο ιατρός οφείλει να αναφέρη εις τον διευθυντήν οσάκις ήθελε κρίνει, ότι η παράτασις της κρατήσεως ή ο τρόπος αυτής επέφερεν ή ήθελεν επιφέρει βλάβην εις την σωματικήν ή ψυχικήν υγιεινήν κατάστασιν κρατουμένου τινός.

26. (1) Ο ιατρός οφείλει να ενεργή τακτικάς επιθεωρήσεις και να εισηγήται εις τον διευθυντήν, επί:

α) της ποσότητος, ποιότητος, παρασκευής και διανομής των τροφίμων,

β) της υγιεινής και καθαριότητος του καταστήματος και των κρατουμένων,

γ) των εγκαταστάσεων υγιεινής, θερμάνσεως, φωτισμού και εξαερισμού του καταστήματος,

δ) της ποιότητος και καθαριότητος του ιματισμού και κλινοστρωμνής των κρατουμένων,

ε) της τηρήσεως των κανόνων των αφορώντων εις την σωματικήν και αθλητικήν αγωγήν των κρατουμένων, εφ' όσον αύτη οργανούται υπό μη εξειδικευμένου προσωπικού.

(2) Ο διευθυντής οφείλει να λαμβάνη υπ' όψιν τας αναφοράς και εισηγήσεις του ιατρού κατά τα άρθρα 25 παράγραφος 2 και 26 του παρόντος, εφ' όσον δε συμφωνεί προς αυτάς, να λάβη αμελλητί τα πρέποντα μέτρα δια την εφαρμογήν των. Εν περιπτώσει διαφωνίας ή εάν η πραγματοποιήσις των εκφεύγη της αρμοδιότητός του, διαβιβάζει πάραυτα την ιατρικήν γνώμάν του, μετά της επ' αυτής γνώμης του, εις την προϊσταμένην του αρχήν.

Πειθαρχία και ποινάί

27. Η τάξις και η πειθαρχία δέον να τηρώνται μετά σταθερότητας χωρίς όμως να συνεπάγονται μεγαλύτερους περιορισμούς των απαραίτητων δια την διατήρησιν της ασφαλείας και της καλώς οργανωμένης εν κοινώ διαβιώσεως.

28. (1) Ουδείς κρατούμενος δύναται να ασκή εν τω καταστήματι υπηρεσίαν συνεπαγομένην πειθαρχικήν εξουσίαν.

(2) Εν τούτοις, ο κανών ούτος δεν δύναται να παρεμποδίση την πρέπουσαν λειτουργίαν συστημάτων βασιζομένων επί της «αυτοδιοικήσεως». Πράγματι, τα συστήματα ταύτα επιβάλλουσιν όπως ωρισμένοι δραστηριότητες ή ευθύναι κοινωνικής, παιδαγωγικής ή αθλητικής φύσεως ανατίθενται υπό έλεγχον, εις κρατουμένους οργανωμένους εις ομάδας, εν τω πλαισίω της μεταχειρίσεως αυτών.

29. Τα κάτωθι σημεία δέον να καθορίζωνται πάντοτε είτε δια νόμου, είτε δια κανονισμού αρμοδίας διοικητικής αρχής:

α) η αποτελούσα πειθαρχικόν παράπτωμα συμπεριφορά,

β) το είδος και η διάρκεια των δυναμένων να επιβληθώσιν πειθαρχικών ποινών,

γ) η αρμοδία δια την επιβολήν πειθαρχικών ποινών αρχή.

30. (1) Ουδείς κρατούμενος δύναται να τιμωρηθή ει μη συμφώνως προς τας διατάξεις του κατά τ' ανωτέρω νόμου ή κανονισμού, ουδέποτε δε δις δια το αυτό παράπτωμα.

(2) Ουδείς κρατούμενος δύναται να τιμωρηθή χωρίς να λάβη γνώσιν της αποδιδομένης εις αυτόν κατηγορίας και χωρίς να έχη την ευχέρειαν υπερασπίσεώς του. Η αρμοδία αρχή δέον όπως

προβαίνει εις πλήρη εξέτασιν εκάστης περιπτώσεως.

(3) Καθ' ό μέτρον είναι τούτο απαραίτητον και εφικτόν, δέον όπως παρέχεται η ευχέρεια εις τον κρατούμενον να υπερασπίση εαυτόν, μέσω διερμηνέως.

31. Σωματικάί ποινάί, κράτησις εν σκοτεινώ κελλίω, ως και πάσα ετέρα βάνουσσος, απάνθρωπος ή εξευτελιστική ποινή, δέον όπως απαγορεύονται απολύτως ως πειθαρχικάί κυρώσεις.

32. (1) Αι ποινάί της απομονώσεως και της ελαττώσεως της τροφής, ουδέποτε δύνανται να επιβληθώσι πριν ή ο ιατρός εξετάση τον κρατούμενον και πιστοποιήση εγγράφως ότι ούτος δύναται να υποστή ταύτας.

(2) Το αυτό δέον ν' ακολουθήται και δια παν έτερον πειθαρχικόν μέτρον, όπερ θα ηδύνατο να διαταράξη την σωματικήν ή ψυχικήν υγείαν των κρατουμένων. Εν πάση περιπτώσει τα πειθαρχικά μέτρα ουδέποτε πρέπει να αντιτίθενται ή να παρεκκλίνουν των αρχών των τιθεμένων υπό του άρθρου 31 του παρόντος.

(3) Ο ιατρός οφείλει να επισκέπτεται καθημερινώς τους κρατουμένους τους εκτίοντας τοιαύτης φύσεως πειθαρχικάς ποινάς και ν' αναφέρη εις τον διευθυντήν εάν κρίνη επάναγκες την άρσιν ή τροποποίησιν της ποινής δια λόγους υγείας σωματικής ή ψυχικής.

Μέσα εξαναγκασμού

33. Τα μέσα εξαναγκασμού, ως χειροπέδαί, αλύσει, δεσμά ή μανδύαί ακινητοποιήσεως, ουδέποτε δύνανται να επιβληθώσιν ως ποινάί. Έτι πλέον, δεν δύνανται να χρησιμοποιηθώσιν ως μέσα εξαναγκασμού αι αλύσει και τα δεσμά. Τα λοιπά μέσα εξαναγκασμού δύνανται να χρησιμοποιηθώσι μόνον εις τας κάτωθι περιπτώσεις:

α) ως μέσα προλήψεως κατ' αποδράσεως κατά την διάρκειαν μεταγωγής, αφαιρουμένων όμως πάντοτε ευθύς ως ο κρατούμενος εμφανισθή ενώπιον δικαστικής ή διοικητικής αρχής,

β) δι' ιατρικούς λόγους, τη παραγγελία ιατρού,

γ) κατόπιν διαταγής του διευθυντού, εφ' όσον έτερα μέτρα υποταγής κρατουμένου τινός ήθελον αποτύχει και τούτο, ίνα προληφθή βλάβη αυτού τούτου του κρατουμένου, ή τρίτου προσώπου ή πρόκλησις ζημιών. Εν τοιαύτη περιπτώσει ο διευθυντής οφείλει να συμβουλευθή επείγοντως τον ιατρόν και ν' αναφερθή εις την προϊσταμένην του διοικητικήν αρχήν.

34. Ο τύπος και ο τρόπος χρήσεως των μέσων εξαναγκασμού δέον να καθορίζωνται υπό της Κεντρικής Σωφρονιστικής Διοικήσεως. Η επιβολή των δεν πρέπει να παρατείνεται πέρα του αυστηρώς αναγκαίου χρόνου.

Παροχή πληροφοριών και δικαίωμα παραπόντων των κρατουμένων

35. (1) Άμα τη εισόδω του, έκαστος κρατούμενος δέον όπως λαμβάνη γραπτάς οδηγίας εν σχέσει προ το σύστημα μεταχειρίσεως των κρατουμένων της κατηγορίας του, περί των πειθαρχικών κανόνων του καταστήματος, των επιτετραμμένων μέσων προς λήψιν πληροφοριών και υποβολήν παραπόνων, ως και οιουδήποτε ετέρου στοιχείου, όπερ θα επέτρεπεν εις αυτόν να λάβη γνώσιν των δικαιωμάτων του και των υποχρεώσεών του, επί τω τέλει όπως προσαρμοσθή εις την ζωήν του καταστήματος.

(2) Έαν ο κρατούμενος είναι αγράμματος, αι ανωτέρω πληροφορίαί παρέχονται εις αυτόν προφορικώς.

36. (1) Πας κρατούμενος δέον όπως έχη ανά πάσαν εργάσιμον ημέραν, την ευχέρειαν όπως υποβάλει αιτήσεις και αναφοράς παραπόνων εις τον διευθυντήν του καταστήματος ή τον αναπληρωτήν του.

(2) Αιτήσεις και αναφοραί παραπόνων δύνανται να υποβάλλωνται εις τον επιθεωρητήν των φυλακών κατά την διάρκειαν επιθεωρήσεως. Ο κρατούμενος δύναται να συνομιλήση μετά του επιθεωρητού ή παντός ετέρου υπαλλήλου ενεργούντος επιθεώρησιν, άνευ της παρουσίας του

διευθυντού ή άλλων μελών του προσωπικού του καταστήματος.

(3) Πας κρατούμενος δέον όπως έχη την ευχέρειαν ν' απευθύνηται άνευ λογοκρισίας ως προς την ουσίαν του περιεχομένου, αλλ' υπό έλεγχον ως προς τον τύπον της διατυπώσεως, εις την Κεντρικήν Σωφρονιστικήν Διοίκησιν, εις την δικαστικήν αρχήν ή ετέρας αρμοδίας αρχάς μέσω της υπηρεσίας του καταστήματος.

(4) Εφ' όσον η αίτησις ή αναφορά παραπόνων δεν είναι εμφανώς αυθάδης ή αβάσιμος, δέον όπως αύτη εξετάζηται άνευ αναβολής διδομένης εγκαίρως απαντήσεως εις τον κρατούμενον.

Επικοινωνία μετά του έξω κόσμου

37. Εις τους κρατούμενους δέον όπως παρέχηται η άδεια όπως επικοινωνώσι κατά συχνά διαστήματα, υπό την δέουσαν επιτήρησιν, μετά της οικογενείας και φίλων των οίτινες εμπνέουσιν εμπιστοσύνην, τόσο δι' αλληλογραφίας, όσον και δι' επισκέψεων.

38. (1) Λογικαί διευκολύνσεις δέον όπως παρέχονται εις κρατούμενους υπηκόους ξένου κράτους, ίνα επικοινωνώσι μετά των διπλωματικών και προξενικών αντιπροσώπων των.

(2) Όσον αφορά κρατούμενους υπηκόους κρατών μη διατηρούντων διπλωματικούς ή προξενικούς αντιπροσώπους εν τη χώρα, καθώς και *πρόσφυγας ή απάτριδας, δέον να παρέχωνται αι αυταί διευκολύνσεις εις τον διπλωματικόν αντιπρόσωπον της χώρας ήτις έχει επιφορτισθή με τα συμφέροντά των ή πάσαν εθνικήν ή διεθνή αρχήν ήτις έχει αναλάβει την προστασίαν των.*

39. Οι κρατούμενοι δέον όπως ενημερώνονται τακτικώς επί των σοβαρωτέρων γεγονότων είτε δια της αναγνώσεως ημερησίων εφημερίδων, περιοδικών ή ειδικών σωφρονιστικών εκδόσεων, είτε δια ραδιοφωνικών εκπομπών, διαλέξεων ή παντός αναλόγου μέσου, εγκεκριμένων ή ελεγχομένων υπό της διοικήσεως.

Βιβλιοθήκη

40. Έκαστον κατάστημα δέον όπως διαθέτη βιβλιοθήκην προς χρήσιν πασών των κατηγοριών των κρατούμενων, επαρκώς εφωδιασμένην δια διδακτικών και ψυχαγωγικών βιβλίων. Οι κρατούμενοι δέον όπως ενθαρρύνωνται δια την κατά το δυνατόν ευρυτέραν χρησιμοποίησίν της.

Θρησκεία

41. (1) Εάν το κατάστημα περιλαμβάνη ικανόν αριθμόν κρατούμενων ανηκόντων εις την αυτήν θρησκείαν αρμόδιος εκπρόσωπος της αυτής θρησκείας πρέπει να διορίζηται ή να καλήται. Εφ' όσον ο αριθμός των κρατούμενων δικαιολογεί τούτο, και αι περιστάσεις το επιτρέπουν, δέον όπως διορίζηται μόνιμος ιερεύς.

(2) Ο κατά την ανωτέρω υπ' αριθμ. 1 παράγραφον διοριζόμενος ή καλούμενος ιερεύς δέον όπως έχη την ευχέρειαν της κατά περιόδους οργανώσεων θρησκευτικών λειτουργιών και όπως ενεργή, οσάκις τούτο ενδείκνυται, ποιμαντορικός επισκέψεις, κατ' ιδίαν, εις τους κρατούμενους της θρησκείας του.

(3) Ουδέποτε πρέπει ν' αποκλείηται εις οιονδήποτε κρατούμενον το δικαίωμα επαφής με λειτουργόν θρησκείας τινός. Αντιθέτως, εάν κρατούμενος τις εναντιούται εις την επίσκεψιν αντιπροσώπου θρησκείας τινός, η στάσις του αύτη πρέπει να τύχη απολύτου σεβασμού.

42. Έκαστος κρατούμενος δέον όπως έχη την ευχέρειαν, εν τω μέτρω του δυνατού, να ικανοποιή τας απαιτήσεις της θρησκείας του, μετέχων εις τας εν τω καταστήματι οργανουμένας θρησκευτικές τελετάς, έχη δε εις την διάθεσίν του βιβλία θρησκευτικά και διδακτικά του δόγματός του.

Κατάθεσις αντικειμένων ανηκόντων εις κρατούμενους

43. (1) Εάν ο κανονισμός απαγορεύη εις τον κρατούμενον όπως έχη μεθ' εαυτού χρήματα, είδη αξίας, ενδύματα και έτερα αντικείμενα ανήκοντα εις αυτόν, ταύτα δέον, άμα τη εισόδω του εις το κατάστημα, να φυλάσσωνται εις ασφαλές μέρος. Δέον όπως συντάσσεται πίναξ των εν λόγω αντικειμένων και να υπογράφηται υπό του κρατουμένου. Κατάλληλα μέτρα δέον να λαμβάνονται δια την διατήρησιν των εν λόγω αντικειμένων εις καλήν κατάστασιν.

(2) Τα αντικείμενα και τα χρήματα δέον όπως αποδίδωνται κατά την αποφυλάκισιν, εξαιρέσει των χρημάτων άτινα επετράπη εις τον κρατούμενον να δαπανήσῃ, των αντικειμένων άτινα ηδυνήθη ν' αποστείλῃ έξω της φυλακής ή των ενδυμάτων, των επεβάλλετο η καταστροφή δια λόγους υγιεινής. Ο κρατούμενος οφείλει να δώσῃ απόδειξιν δια τα αποδοθέντα εις αυτόν αντικείμενα και χρήματα.

(3) Αξίαι ή αντικείμενα αποσταλέντα έξωθεν εις τον κρατούμενον υπόκεινται εις τους αυτούς κανόνας.

(4) Εάν ο κρατούμενος κατά την είσοδόν του φέρῃ μεθ' εαυτού φάρμακα ή ναρκωτικά, ο ιατρός θέλει αποφασίσει περί της χρησιμοποίησώς των.

Γνωστοποίησις θανάτου, ασθeneίας, μεταγωγής κλπ

44. (1) Εν περιπτώσει θανάτου, βαρείας ασθeneίας, σοβαρού ατυχήματος ή τοποθετήσεως του κρατουμένου εις κατάστημα δια ψυχικώς πάσχοντα, ο διευθυντής υποχρεούται να ειδοποιήσῃ αμέσως τον σύζυγον, εάν ο κρατούμενος είναι έγγαμος ή τον πλησιέστερον συγγενή αυτού, εν πάση δεν περιπτώσει παν έτερον πρόσωπον όπερ έδει να ειδοποιηθῇ κατόπιν επιθυμίας του κρατουμένου.

(2) Πας κρατούμενος δέον όπως πληροφορηθῇ αμέσως περί του θανάτου ή σοβαράς ασθeneίας στενού συγγενούς του. Εν περιπτώσει βαρείας ασθeneίας τοιούτου προσώπου, εφ' όσον αι περιστάσεις επιτρέπουσι τούτο, ο κρατούμενος δύναται να τύχῃ αδειάς όπως μεταβῇ πλησίον του, είτε υπό συνοδείαν, είτε άνευ ταύτης.

(3) Πας κρατούμενος θα έχῃ το δικαίωμα όπως ειδοποιή αμέσως την οικογένειάν του περί της κρατήσεώς του ή της μεταγωγής του εις έτερον κατάστημα.

Μεταγωγαί κρατουμένων

45. (1) Κρατούμενοι οδηγούμενοι εις το κατάστημα ή εξερχόμενοι αυτού, δέον όπως εκτίθενται κατά τον δυνατόν ολιγώτερον, εις την θέαν του κοινού, λαμβάνωνται δε μέτρα προστασίας των εξ ύβρεων, περιεργείας του κοινού και πάσης ετέρας εκθέσεως.

(2) Δέον όπως απαγορεύηται η μεταγωγή κρατουμένων υπό δυσμενείς συνθήκας αερισμού ή φωτισμού ή δια παντός μέσου επιβάλλοντος σωματικόν άλγος.

(3) Αι μεταγωγαί των κρατουμένων δέον όπως ενεργώνται δαπάναις της διοικήσεως και επί ίσοις όροις δια πάντας.

Σωφρονιστικόν προσωπικόν

46. (1) Η σωφρονιστική διοίκησις δέον όπως επιλέγῃ μετά προσοχής το παντός βαθμού προσωπικόν, δοθέντος ότι η καλή διοίκησις των σωφρονιστικῶν καταστημάτων εξαρτάται εκ της ακεραιότητος, του ανθρωπισμού, της προσωπικής δεξιότητος και των επαγγελματικῶν ικανοτήτων του προσωπικού.

(2) Προς τούτοις, η σωφρονιστική διοίκησις δέον συνεχώς να καταβάλλῃ προσπάθειαν προς διέγερσιν και διατήρησιν εις το πνεύμα του προσωπικού και της κοινῆς γνώμης της πεποιθήσεως ότι η αποστολή αυτή είναι κοινωνική υπηρεσία μεγάλης σπουδαιότητος. Προς τούτο, θα έδει να χρησιμοποιηθῶσι τα κατάλληλα μέσα δια την διαφώτισιν του κοινού.

(3) Ίνα καταστή δυνατή η πραγματοποίησις των προρρηθέντων σκοπών, τα μέλη του προσωπικού δέον όπως έχωσι, κατ' επάγγελμα, την ιδιότητα των σωφρονιστικών λειτουργιών, όπως διέπωνται υπό του οργανισμού των δημοσίων υπαλλήλων και συνεπώς να είναι διησφαλισμένοι ότι η μονιμότης της θέσεώς των εξαρτάται μόνον εκ της καλής διαγωγής, της αποδοτικότητος της εργασίας των και της σωματικής των ικανότητος. Η αμοιβή του προσωπικού δέον να είναι επαρκής ίνα καταστή δυνατή η πρόσληψις και η διατήρησις εν τη υπηρεσία καταλλήλων ανδρών και γυναικών. Τα πλεονεκτήματα της σταδιοδρομίας και οι όροι της υπηρεσίας δέον να καθορίζωνται εν συσχετισμώ προς την κοπιώδη φύσιν της εργασίας.

47. (1) Το προσωπικόν δέον να είναι επαρκούς πνευματικού επιπέδου.

(2) Δέον όπως ακολουθή, προ της εισόδου του εις την υπηρεσίαν, μαθήματα γενικής και ειδικής καταρτίσεως και επιτύχη εις θεωρητικές και πρακτικές εξετάσεις.

(3) Μετά την είσοδόν του και κατά την διάρκειαν της σταδιοδρομίας του, το προσωπικόν θα πρέπει να διατηρήση και βελτιώση τας γνώσεις του και την επαγγελματικήν του ικανότητα, δια της παρακολουθήσεως φροντιστηρίων επιμορφώσεως, άτινα θα οργανώνονται περιοδικώς.

48. Άπαντα τα μέλη του προσωπικού δέον όπως, ανά πάσαν περίπτωσιν, συμπεριφέρονται και εκπληρώσι το καθήκον των κατά τρόπον ώστε το παράδειγμά των ν' ασκή ευνοϊκήν επίδρασιν επί των κρατουμένων και προκαλή τον σεβασμόν των.

49. (1) Δέον όπως περιληφθή εις το προσωπικόν, εν τω μέτρω του δυνατού, επαρκής αριθμός ειδικών, ως ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών βοηθών, διδασκάλων, τεχνικών διδασκάλων.

(2) Οι κοινωνικοί βοηθοί, διδάσκαλοι και οι τεχνικοί διδάσκαλοι, δέον όπως προσλαμβάνωνται ως μόνιμοι, χωρίς όμως ν' αποκλείωνται και αι υπηρεσίαι βοηθητικού προσωπικού προσκαίρωσ ή εθελοντικώς εργαζομένου.

50. (1) Ο διευθυντής ενός καταστήματος δέον να είναι αρκούντως ικανός δια το έργον του, ως εκ του χαρακτήρος του, της διοικητικής του ικανότητος, της τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισεώς του και της επί του τομέως τούτου πείρας του.

(2) Δέον όπως διαθέτη άπαντα τον χρόνον του εις το κύριον έργον του, όπερ εν ουδεμία περιπτώσει δύναται να ασκήται παρέργως.

(3) Δέον όπως κατοική εντός του καταστήματος ή εγγύτατα τούτου.

(4) Όταν δύο η περισσότερα καταστήματα υπάγονται εις την δικαιοδοσίαν ενός και του αυτού διευθυντού, ούτος οφείλει να επισκέπτηται έκαστον εξ αυτών κατά συχνά διαστήματα. Εν τωιαύτη περιπτώσει έκαστον κατάστημα δέον να τελή υπό υπεύθυνον υπάλληλον διαμένοντα εν αυτώ.

51. (1) Ο διευθυντής, ο υποδιευθυντής και το πλείστον των λοιπών μελών του προσωπικού, δέον όπως ομιλώσι την γλώσσαν της πλειονότητος των κρατουμένων ή μίαν γλώσσαν αντιληπτήν υπό του μεγαλυτέρου αριθμού αυτών.

(2) Δέον όπως χρησιμοποιήται διερμηνεύς οσάκις τούτο κρίνηται απαραίτητον.

52. (1) Εις ικανώς μεγάλα καταστήματα εις ά υπηρετούσιν εις ή περισσότεροι μόνιμοι ιατροί, τουλάχιστον ο εις εξ αυτών δέον όπως διαμένη εντός του καταστήματος ή εγγύτατα τούτου.

(2) Εις τα λοιπά καταστήματα, ο ιατρός οφείλει να ενεργή καθημερινάς επισκέψεις και να κατοική εγγύς του καταστήματος, ίνα δύναται να επεμβαίνη άνευ αναβολής επί επειγουσών περιπτώσεων.

53. (1) Εις μικτόν κατάστημα, η πτέρυξ των γυναικών δέον να τίθεται υπό την διεύθυνσιν γυναικός υπαλλήλου, υπευθύνου δια την φύλαξιν των κλειδών της πτέρυγος ταύτης του καταστήματος.

(2) Ουδείς άρρην υπάλληλος πρέπει να εισέρχηται εις την πτέρυγα των γυναικών, χωρίς να συνοδεύηται υπό θήλεος μέλους του προσωπικού.

(3) Μόνον εις θήλεις υπάλληλους δέον να ανατίθεται η επίβλεψις των κρατουμένων γυναικών. Τούτο δεν αποκλείει εν τούτοις, όπως δι' επαγγελματικούς λόγους, άρρενες υπάλληλοι, κυρίως ιατροί και διδάσκαλοι ασκούν τα καθήκοντά των εις καταστήματα γυναικών ή πτέρυγας δι' αυτάς.

54. (1) Οι υπάλληλοι των καταστημάτων δεν πρέπει, εις τας σχέσεις των μετά των κρατουμένων, να χρησιμοποιώσι βίαν ή μόνον εν περιπτώσει νομίμου αμύνης, αποπείρας αποδράσεως, βιαίας ή παθητικής αντιστάσεως εις διαταγήν βασιζομένην εις τον νόμον ή τους κανονισμούς. Οι προσφεύγοντες εις την βίαν υπάλληλοι οφείλουσι να μην υπερβαίνουν τα όρια ταύτης, πέραν του απολύτως αναγκαίου, αναφέροντες αμέσως το συμβάν εις τον διευθυντήν του καταστήματος.

(2) Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι δέον όπως υποβάλλωνται εις ειδικήν σωματικήν άσκησιν ήτις θα επιτρέπη εις αυτούς όπως επιβάλλωνται επί βιαίων κρατουμένων.

(3) Πλην ειδικών περιπτώσεων, οι υπάλληλοι οι εκτελούντες υπηρεσίαν θέτουσαν αυτούς εις άμεσον επικοινωνίαν μετά των κρατουμένων, δεν πρέπει να οπλοφορώσιν. Εξ άλλου συνιστάται όπως εν ουδεμιά περιπτώσει παραδίδεται όπλον εις μέλος του προσωπικού, άνευ προηγουμένης εκγυμνάσεως αυτού εις την χρήσιν του.

Επιθεώρησις

55. Κατάλληλοι και έμπειροι επιθεωρηταί, διοριζόμενοι παρά της αρμοδίας αρχής, δέον όπως προβαίνωσιν εις τακτικάς επιθεωρήσεις των σωφρονιστικών καταστημάτων και υπηρεσιών. Ούτοι θα μεριμνώσιν ιδιαιτέρως ίνα τα καταστήματα ταύτα διοικώνται συμφώνως προς τους εν ισχύϊ νόμους και κανονισμούς, επί τω τέλει της πραγματοποιήσεως των αντικειμενικών επιδιώξεων των σωφρονιστικών και αναμορφωτικών υπηρεσιών.

Δεύτερον Μέρος: Κανόνες Εφαρμοζόμενοι εις Ειδικάς Κατηγορίας

A. Κρατούμενοι κατάδικοι

Κατευθυντήριαι αρχαί

56. Αι ακόλουθαι κατευθυντήριαι αρχαί αποσκοπούν εις τον καθορισμόν του πνεύματος όπερ πρέπει να διέπη τα σωφρονιστικά συστήματα και τους αντικειμενικούς σκοπούς τους οποίους δέον να πραγματοποιώσι ταύτα, συμφώνως προς την προεισαγωγικήν παρατήρησιν 1 του παρόντος κειμένου.

57. Η φυλάκισις και τα έτερα μέτρα άτινα έχουσιν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμόν του εγκληματίου από του εξωτερικού κόσμου είναι αυτά καθ' εαυτά καταθλιπτικά, εκ μόνου του γεγονότος ότι το άτομον απόλλυσι το δικαίωμα διαθέσεως εαυτού δια της αποστερήσεως της ελευθερίας του. Υπό την επιφύλαξιν δεδικαιολογημένων μέτρων διαχωρισμού ή διατηρήσεως της πειθαρχίας, το σωφρονιστικόν σύστημα δεν πρέπει να επιτείνη τας συνυφασμένας προς μίαν τοιαύτην κατάστασιν καταθλίψεις.

58. Ο σκοπός και η δικαιολογία των ποινών και στερητικών της ελευθερίας μέτρων, είναι εν τελική αναλύσει η προστασία της κοινωνίας κατά του εγκλήματος. Ο τοιούτος σκοπός θα πραγματοποιηθή μόνον εάν η περίοδος της στερήσεως της ελευθερίας χρησιμοποιηθή εν τω μέτρω του δυνατού, όπως ο εγκληματίας, μετά την απόλυσίν του, ου μόνον επιθυμή αλλά και έχη την ικανότητα όπως διαβιόί σεβόμενος τον νόμον και εξαρκών εις τα προς το ζην.

59. Προς τούτο, το σωφρονιστικόν σύστημα πρέπει να προσφεύγη εις όλα τα θεραπευτικά, παιδαγωγικά, ηθικά, πνευματικά και άλλα μέσα, ως και εις πάσης μορφής βοήθειαν, ην δύναται να διαθέση επιδύκον την εφαρμογήν των συμφώνως προς τας ανάγκας μιας εξατομικευμένης μεταχειρίσεως των εγκληματιών.

60. (1) Το σύστημα του καταστήματος πρέπει να επιζητή μείωσιν των τυχόν υφισταμένων διαφορών μεταξύ της εν τη φυλακή διαβίωσης και της ελευθέρως τοιαύτης, καθ' ό μέτρον αι διαφοραί αύται τείνουσιν εις την μείωσιν του αισθήματος της ευθύνης του κρατουμένου ή του σεβασμού της αξιοπρεπείας του.

(2) Προ του πέρατος της εκτελέσεως της ποινής ή του μέτρου, ευκαίον είναι όπως λαμβάνωνται τα αναγκαία μέτρα δια την διασφάλισιν της προοδευτικής επανόδου του κρατουμένου εις τον κοινωνικόν βίον. Ο σκοπός ούτος δύναται να επιτευχθή, αναλόγως των περιπτώσεων, δια προπαρασκευαστικού προς την ελευθερίαν συστήματος, οργανουμένου εν αυτώ τούτω τω καταστήματι ή εις έτερον κατάλληλον κατάστημα ή δια δοκιμαστικής απολύσεως, υπό έλεγχον, μη ανατιθέμενον εις την αστυνομίαν, παρέχοντα όμως αποτελεσματικήν κοινωνικήν βοήθειαν.

61. Η μεταχείρισις δεν πρέπει να υπογραμμίζη τον αποκλεισμόν των κρατουμένων εκ της κοινωνίας αλλά αντιθέτως να τονίζη το γεγονός ότι ούτοι εξακολουθούσι να αποτελώσι μέλη αυτής. Προς επίτευξιν τούτου, δέον να προσφεύγη, εν τω μέτρω του δυνατού, εις την συνεργασίαν των κοινωνικών οργανώσεων δια την υποβοήθησιν του προσωπικού του καταστήματος εις το έργον της αναπροσαρμογής των κρατουμένων. Κοινωνικοί βοηθοί συνεργαζόμενοι εις έκαστον κατάστημα δέον να έχωσι ως έργον την διατήρησιν και βελτίωσιν των σχέσεων του κρατουμένου μετά της οικογενείας του και των κοινωνικών οργανώσεων αίτινες δύνανται ν' αποβώσι χρήσιμοι εις αυτόν. Πρέπει να πραγματοποιούνται διαβήματα αποβλέποντα εις την διαφύλαξιν των αστικής φύσεως δικαιωμάτων, των ευεργετημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως και άλλων κοινωνικών δικαιωμάτων των κρατουμένων, καθ' ό μέτρον η προσπάθεια αύτη είναι σύμφωνος προς τον νόμον και την εκτιομένην ποινήν.

62. Αι υγειονομικάι υπηρεσίαι του καταστήματος υποχρεούνται όπως διακριβώσουν και νοσηλεύσουν πάσης μορφής αναπηρίαν ή σωματικήν ή ψυχικήν νόσον, αίτινες δύνανται να παρεμποδίσουν την αναπροσαρμογήν του κρατουμένου. Προς τον σκοπόν τούτον, δέον να εφαρμόζηται η δέουσα ιατρική, χειρουργική και ψυχιατρική θεραπεία.

63. (1) Η πραγματοποίησις των ανωτέρω αρχών απαιτεί την εξατομίκευσιν της μεταχειρίσεως, προς τούτο δε και ευέλικτον σύστημα κατατάξεως των κρατουμένων καθ' ομάδας.

Όθεν, ευκαίον είναι όπως αι εν λόγω ομάδες τοποθετώνται εις ίδια καταστήματα ένθα θα δύναται να εφαρμοσθή η απαιτούμένη δι' εκάστην ομάδα μεταχείρισις.

(2) Τα καταστήματα ταύτα δεν πρέπει να διαθέτωσι τον αυτόν βαθμόν ασφαλείας δι' εκάστην ομάδα. Χρήσιμος θα ήτο η πρόβλεψις κλιμακώσεως ασφαλείας, αναλόγως των απαιτήσεων των διαφόρων ομάδων. Τα ανοικτά καταστήματα εξ αυτού τούτου του γεγονότος ότι δεν προβλέπουσιν υλικά μέτρα ασφαλείας κατά των αποδράσεων, αλλ' επαφίενται επί του ζητήματος τούτου εις την αυτοπειθαρχίαν των κρατουμένων, παρέχουσιν εις κρατουμένους, επιλεγέντας μετά προσοχής, τους ευνοϊκώτερους όρους δια την αναπροσαρμογήν των.

(3) Ευκαίον είναι όπως εις τα κλειστά καταστήματα η εξατομίκευσις της μεταχειρίσεως μη παρεμποδίζεται υπό του μεγάλου αριθμού των κρατουμένων. Εις τίνας χώρας εγένετο αποδεκτόν ότι ο αριθμός κρατουμένων εις τοιαύτα καταστήματα δεν πρέπει να υπερβαίνη τους 500. Εις τα ανοικτά καταστήματα ο πληθυσμός τούτων πρέπει να είναι όσον το δυνατόν περιωρισμένος.

(4) Τουναντίον, δεν κρίνεται επιθυμητή η διατήρησις πολύ μικρών καταστημάτων, ίνα καταστή δυνατή η οργάνωσις μιας δεούσης μεταχειρίσεως.

64. Το καθήκον της κοινωνίας δεν τερματίζεται με την αποφυλάκισιν ενός κρατουμένου. Δέον συνεπώς να υφίστανται κρατικά ή ιδιωτικά οργανώσεις, δυνάμεναι να παρέχωσιν εις τον αποφυλακιζόμενον μετασωφρονιστικήν βοήθειαν αποτελεσματικήν, τείνουσαν εις την μείωσιν των εις βάρος του προκαταλήψεων και επιτρέπουσαν την αποκατάστασιν αυτού εις την κοινωνίαν.

Μεταχειρίσις

65. Η μεταχειρίσις ατόμων καταδικαζομένων εις ποινήν ή άλλο μέτρον στερητικόν της ελευθερίας οφείλει ν' αποσκοπή, εν ώ μέτρω η διάρκεια της καταδίκης επιτρέπει τούτο, εις την ανάπτυξιν εις αυτούς της βουλήσεως και των ικανοτήτων αίτινες θα επιτρέψωσιν, μετά την αποφυλάκισίν των, όπως ούτοι διαβιώσι σεβόμενοι τον νόμον και ανταποκρινόμενοι εις τας ανάγκας των. Η μεταχειρίσις αύτη πρέπει να είναι τοιαύτη ώστε να δύναται να ενθαρρύνη τον αυτοσεβασμόν των και ν' αναπτύσση το συναίσθημα της ευθύνης των.

66. (1) Προς τούτο, δέον να χρησιμοποιήται κυρίως η θρησκευτική επίδρασις εις ας χώρας τούτο καθίσταται δυνατόν, η εκπαίδευσις, ο επαγγελματικός προσανατολισμός και κατάρτισις, αι μέθοδοι ατομικής κοινωνικής αντιλήψεως, παροτρύνσεις αναφορικώς προς το επάγγελμα, ως και η σωματική ανάπτυξις και η αγωγή ηθικού χαρακτήρος συμφώνως προς τας ατομικάς ανάγκας εκάστου κρατουμένου. Δέον όπως λαμβάνωνται υπ' όψιν το κοινωνικόν και εγκληματικόν παρελθόν του καταδίκου, αι σωματικά και διανοητικά ικανότητες και κλίσεις αυτού, αι ατομικά διαθέσεις, η διάρκεια της ποινής του και η προοπτική αποκαταστάσεως.

(2) Δι' έκαστον κρατούμενον καταδικασθέντα εις ποινήν ή έτερον μέτρον σχετικής διάρκειας, ο διευθυντής του καταστήματος δέον να λαμβάνη όσον το δυνατόν ταχύτερον μετά την είσοδον τούτου εις το κατάστημα, πλήρεις εκθέσεις επί των αναφερομένων εις την προηγουμένην παράγραφον διαφόρων σημείων. Αι εκθέσεις αύται πρέπει να περιλαμβάνωσι πάντοτε και εκθέσεις ιατρού ειδικευμένου, ει δυνατόν, εις την ψυχιατρικήν, περί της σωματικής και διανοητικής καταστάσεως του κρατουμένου.

(3) Αι εκθέσεις, ως και έτερα σχετικά έγγραφα, τίθενται εις ατομικόν φάκελλον. Ο φάκελλος ούτος ενημερούται και ταξινομείται κατά τρόπον ώστε το υπεύθυνον προσωπικόν να δύναται να συμβουλευθήται αυτόν, οσάκις παρίσταται ανάγκη.

Κατάταξις και εξατομίκευσις

67. Οι σκοποί της κατατάξεως πρέπει να είναι:

- α) περιορισμός των κρατουμένων οίτινες λόγω του εγκληματικού αυτών παρελθόντος ή των κακών αυτών παρορμήσεων, θα ήσκουν δυσμενή επίδρασιν επί των συγκρατούμένων των,
- β) κατανομή των κρατουμένων εις ομάδας προς διευκόλυνσιν της μεταχειρίσεώς των, εν όψει της κοινωνικής αυτών αναπροσαρμογής.

68. Δέον όπως διατίθενται, εν τω μέτρω του δυνατού, κεχωρισμένα καταστήματα ή κεχωρισμένα πτέρυγες ενός καταστήματος, δια την μεταχειρίσιν των διαφόρων ομάδων κρατουμένων.

69. Ευθέως μετά την είσοδον εις το κατάστημα και την μελέτην της προσωπικότητος εκάστου κρατουμένου καταδικασθέντος εις ποινήν ή μέτρον ποιιάς τινός διάρκειας, δέον όπως διαγραφή δι' αυτόν πρόγραμμα μεταχειρίσεως, βάσει των δεδομένων άτινα συγκεντρώθησαν περί των ατομικών του αναγκών, των ικανοτήτων και της πνευματικής αυτού καταστάσεως.

Ευεργετήματα

70. Εις έκαστον κατάστημα, πρέπει να θεσπισθή εν σύστημα ευεργετημάτων προσαρμοζόμενον εις τας διαφόρους ομάδας κρατουμένων και εις διαφόρους μεθόδους μεταχειρίσεως, προς ενθάρρυνσιν της καλής διαγωγής, ανάπτυξιν του συναισθήματος της ευθύνης και διεγερσιν του ενδιαφέροντος και της συνεργασίας των κρατουμένων εις την αναμόρφωσίν των.

Εργασία

71. (1) Η σωφρονιστική εργασία δεν πρέπει να έχη καταθλιπτικόν χαρακτήρα.

(2) Άπαντες οι κατάδικοι υπόκεινται εις την υποχρέωσιν προς εργασία, λαμβανομένης υπ' όψιν της σωματικής και νοητικής ικανότητός των, ως αύται ήθελον καθορισθή υπό του ιατρού.

(3) Δέον όπως παρέχεται εις τους κρατούμενους αποδοτική εργασία καλύπτουσα απασχόλησιν κανονικής ημέρας εργασίας.

(4) Η εργασία αυτή δέον να είναι, εν τω μέτρω του δυνατού, φύσεως δυναμένης να διατηρήση ή να επαυξήση την ικανότητα αυτών όπως αποκερδαίνωσιν εντίμως τον βίον των μετά την αποφυλάκισίν των.

(5) Δέον όπως παρέχεται χρήσιμος επαγγελματική κατάρτισις εις τους δυναμένους να επωφεληθώσι ταύτης κρατούμενους, ιδία δε εις τους νέους.

(6) Οι κρατούμενοι δέον όπως έχωσι την ευχέρειαν επιλογής του είδους εργασίας ην επιθυμούν να ασκήσουν, εντός των ορίων μιας αποτελεσματικής επαγγελματικής καταρτίσεως, συμβιβαστομένης πάντως προς τας απαιτήσεις της διοικήσεως και της σωφρονιστικής πειθαρχίας.

72. (1) Η οργάνωσις και αι μέθοδοι της σωφρονιστικής εργασίας δέον, κατά το δυνατόν, να είναι παραπλήσιοι προς τας διεπούσας παρεμφερή εργασίαν έξω του καταστήματος, ίνα προετοιμασθώσιν οι κρατούμενοι εις ομαλούς όρους ελευθέρας εργασίας.

(2) Εν τούτοις η διάθεσις πραγματοποιήσεως κέρδους μέσω της σωφρονιστικής εργασίας δεν πρέπει να παραβλάπτη το συμφέρον των κρατουμένων εις την επαγγελματικήν αυτών κατάρτισιν.

73. (1) Αι σωφρονιστικάί βιομηχανίαί και αγροκτήματα, πρέπει κατά προτίμησιν να διευθύνωνται παρά της διοικήσεως και ουχί παρ' ιδιωτών εργολάβων.

(2) Όταν οι κρατούμενοι χρησιμοποιώνται εις εργασίας μη ελεγχομένας υπό της διοικήσεως, πρέπει πάντοτε να τίθενται υπό την επίβλεψιν σωφρονιστικού προσωπικού. Εξαιρουμένης της περιπτώσεως εκτελέσεως εργασίας δι' ετέρας κρατικής υπηρεσίας, τα άτομα εις ά διατίθεται η εργασία αυτή, οφείλουσι να καταβάλωσιν εις την διοίκησιν κανονικόν ημερομίσθιον ανάλογον προς την παρεχομένην εργασία, λαμβανομένης πάντοτε υπ' όψιν της αποδόσεως των κρατουμένων.

74. (1) Τα προβλεπόμενα μέτρα προνοίας δια την προστασίαν της ασφαλείας και της υγείας των ελευθέρων εργατών, δέον όπως εφαρμόζωνται επίσης και εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων.

(2) Δέον να ληφθή πρόνοια προς αποζημίωσιν των κρατουμένων δι' εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθενείας, επί όροις ίσοις προς τους υπό του νόμου παρεχομένους εις τους ελευθέρους εργάτας.

75. (1) Το ανώτατον όριον των ωρών εργασίας των κρατουμένων καθ' ημέραν και εβδομάδα, δέον όπως καθορίζεται υπό του νόμου ή υπό διοικητικού κανονισμού, λαμβανομένων υπ' όψιν των αφορώντων την εργασία των ελευθέρων εργατών διατάξεων και τοπικών εθίμων.

(2) Το ούτω καθοριζόμενον ωράριον δέον όπως καταλείπη μίαν ημέραν αναπαύσεως καθ' εβδομάδα και ικανόν χρόνον δια την εκπαίδευσιν αυτών και την εκτέλεσιν και άλλων δραστηριοτήτων, προβλεπομένων δια την αναμόρφωσιν και την αναπροσαρμογήν των κρατουμένων.

76. (1) Η εργασία των κρατουμένων δέον όπως αμείβηται κατά δίκαιον τρόπον.

(2) Ο κανονισμός δέον όπως επιτρέπη εις τους κρατούμενους, να χρησιμοποιώσι μέρος τουλάχιστον της αμοιβής των προς αγοράν εγκεκριμένων ειδών, προοριζομένων δι' ατομικήν των χρήσιν και όπως αποστέλλωσιν μέρος αυτής εις την οικογένειάν των.

(3) Επίσης δέον να προβλέπηται υπό του κανονισμού όπως μέρος της αμοιβής παρακρατήται παρά της διοικήσεως προς σύστασιν χρηματίου, όπερ θα αποδίδεται εις τον κρατούμενον κατά την στιγμήν της απολύσεώς του.

Εκπαίδευσις και αναψυχή

77. (1) Δέον όπως λαμβάνηται μέριμνα δια την ανάπτυξιν της εκπαιδεύσεως πάντων των ικανών να επωφεληθώσι ταύτης κρατουμένων, συμπεριλαμβανομένης και της θρησκευτικής δι-

δασκαλίας εις ας χώρας τούτο είναι δυνατόν. Η εκπαίδευσις των αναλφαβήτων και των νεαρών κρατουμένων δέον να είναι υποχρεωτική, η δε διοίκησις οφείλει να μεριμνά ιδιαιτέρως προς τούτο.

(2) Εν τω μέτρω του δυνατού, η εκπαίδευσις των κρατουμένων δέον να συντονίζεται προς το σύστημα της δημοσίας εκπαιδύσεως, ίνα ούτοι δύνανται, μετά την αποφυλάκισίν των, να εξακολουθήσωσι την κατάρτισίν των, άνευ δυσχερειών.

78. Δια την σωματικήν και ψυχικήν ευεξίαν των κρατουμένων, δέον όπως οργανούνται εις άπαντα τα καταστήματα μορφωτικά και ψυχαγωγικά εκδηλώσεις.

Κοινωνικά σχέσεις, μετασωφρονιστική προστασία

79. Ιδιαιτέρα προσοχή δέον όπως αποδίδεται εις την διατήρησιν και την βελτίωσιν των μεταξύ του κρατουμένου και της οικογενείας του σχέσεων, εφ' όσον αύται υφίστανται επ' ωφελεία και προς το συμφέρον αμφοτέρων.

80. Από της ενάρξεως της ποινής, δέον να ληφθή υπ' όψιν το μέλλον του κρατουμένου μετά την αποφυλάκισίν του. Ούτος δέον όπως ενθαρρύνηται δια την διατήρησιν ή δημιουργίαν σχέσεων μετά προσώπων ή οργανισμών έξω του καταστήματος, οίτινες δυνατόν να ευνοήσωσι τα συμφέροντα της οικογενείας του, ως και ιτην ιδίαν αυτού κοινωνικήν αναπροσαρμογήν.

81. (1) Αι υπηρεσίαι και οργανισμοί επίσημοι ή ανεπίσημοι, οίτινες βοηθούσι τους αποφυλακιστέους, όπως ανακαταλάβωσι την θέσιν των εις την κοινωνίαν οφείλουσιν, εν τω μέτρω του δυνατού, να παρέχωσιν εις τους αποφυλακιστέους τ' απαιτούμενα έγγραφα και στοιχεία ταυτότητος, να εξασφαλίζωσιν εις αυτούς στέγην, εργασίαν ευπρεπή και κατάλληλα προς το κλίμα και την εποχήν ενδύματα, ως και τ' απαιτούμενα μέσα δια την μετάβασιν αυτών εις τον προορισμόν των και την συντήρησίν των καθ' όλην την περίοδον ήτις ακολουθεί την αποφυλάκισίν των.

(2) Οι εντεταλμένοι εκπρόσωποι των εν λόγω οργανισμών δέον όπως έχωσιν ελεύθερον είσοδον εις το κατάστημα και επαφήν μετά των κρατουμένων. Ευθύς άμα τη ενάρξει της ποινής δέον όπως ζητήται η γνώμη των περί της προοπτικής αποκαταστάσεως του κρατουμένου.

(3) Ευκαίον είναι όπως η δραστηριότης των εν λόγω οργανισμών είναι όσο το δυνατόν συγκεντρωτική και συντονισμένη, επί τω σκοπώ διασφαλίσεως μιας καλύτερας αξιοποιήσεως των προσπαθειών του.

Β. Φρενοβλαβείς και ψυχικώς ανώμαλοι

82. (1) Οι ψυχοπαθείς δεν πρέπει να κρατώνται εις τας φυλακάς και δέον να λαμβάνηται μέριμνα δια την, κατά το ταχύτερον, μεταγωγήν των εις καταστήματα δια ψυχικώς πάσχοντας.

(2) Κρατούμενοι πάσχοντες εξ άλλων διανοητικών νοσημάτων ή ανωμαλιών, δέον όπως παρακολουθώνται και νοσηλεύονται εις ειδικευμένα ιδρύματα τελούντα υπό ιατρικήν διεύθυνσιν.

(3) Κατά την διάρκειαν της παραμονής των εις την φυλακήν τα άτομα ταύτα δέον να τίθενται υπό ειδικήν επίβλεψιν ιατρού.

(4) Η ιατρική ή ψυχιατρική υπηρεσία των σωφρονιστικών καταστημάτων δέον όπως εξασφαλίζει ψυχιατρικήν θεραπείαν και των εχόντων ανάγκην τοιαύτης θεραπείας λοιπών καταδίκων.

83. Ευκαίον είναι όπως ληφθή μέριμνα, από συμφώνου μετά των αρμοδίων οργανισμών, δια την συνέχισιν της ψυχιατρικής θεραπείας, εάν αύτη είναι αναγκαία και μετά την αποφυλάκισιν, ως και δια την εξασφάλισιν κοινωνικής μετασωφρονιστικής προστασίας ψυχιατρικού χαρακτήρα.

Γ. Άτομα συλληφθέντα ή εν προφυλακίσει

84. (1) Παν άτομον συλληφθέν ή φυλακισθέν λόγω παραβάσεως του Ποινικού Νόμου κρατούμενον δε είτε εις τα αστυνομικά καταστήματα, είτε εις δικαστικήν φυλακήν αλλά μη καταδικασθέν εισέτι, χαρακτηρίζεται ως «υπόδικος» συμφώνως προς τας κατωτέρω διατάξεις.

(2) Ο υπόδικος χαίρει τεκμηρίου αθωότητος και δέον όπως τυγχάνη αναλόγου μεταχειρίσεως.

(3) Διαφυλαττομένων των διατάξεων του νόμου, σχετικώς προς την προστασίαν της ατομικής ελευθερίας ή της ακολουθητέας διαδικασίας έναντι των υποδίκων, ούτοι δέον όπως τυγχάνωσιν ειδικής μεταχειρίσεως της οποίας οι κάτωθι στοιχειώδεις κανόνες, περιορίζονται όπως καθορίσωσι τα ουσιώδη σημεία:

85. (1) Οι υπόδικοι δέον όπως είναι διακεχωρισμένοι των καταδίκων.

(2) Οι ανήλικοι υπόδικοι δέον όπως είναι διακεχωρισμένοι των ενηλίκων. Κατ' αρχήν δέον όπως κρατώνται εις ίδια καταστήματα.

86. Οι υπόδικοι δέον όπως κρατώνται εις ατομικά δωμάτια, υπό την επιφύλαξιν διαφόρων τοπικών εθίμων ή λόγω του κλίματος.

87. Εντός των επιτρεπομένων ορίων υπό του Κανονισμού του καταστήματος, οι υπόδικοι δύνανται, εφ' όσον επιθυμούσι τούτο, να σιτίζονται δαπάναις αυτών, προμηθευόμενοι τρόφιμα έξωθεν, τη μεσολαβήσει της υπηρεσίας του καταστήματος, της οικογενείας των ή των φίλων των. Εν εναντία περιπτώσει, η διοίκησις δέον όπως αναλαμβάνη την τροφοδοσίαν των.

88. (1) Δέον να επιτρέπηται εις τον υπόδικον όπως φέρη τα ατομικά αυτού ενδύματα, εφ' όσον ταύτα είναι καθαρά και ευπρεπή.

(2) Εάν φέρη την στολήν του καταστήματος, αυτή δέον να είναι διάφορος της στολής των καταδίκων.

89. Πρέπει πάντοτε να παρέχεται εις τον υπόδικον η δυνατότης εργασίας, αλλ' ουχί κατ' επιταγήν. Εάν εργάζεται, δέον όπως αμείβηται.

90. Πας υπόδικος δέον όπως έχη την ευχέρειαν να προμηθεύηται, δαπάναις αυτού ή δαπάναις τρίτων βιβλία, εφημερίδας, την αναγκαίαν γραφικήν ύλην, ως και έτερα μέσα απασχολήσεώς του, εντός ορίων συμβιβασομένων με το συμφέρον της διοικήσεως της δικαιοσύνης, της ασφαλείας και της τάξης του καταστήματος.

91. Ο υπόδικος δέον όπως έχη την ευχέρειαν να δέχηται την επίσκεψιν και περίθαλψιν του ιδίου αυτού ιατρού ή οδοντιάτρου, εφ' όσον η αίτησίς του είναι ευλογοφανής και είναι εις θέσιν ν' αντιμετωπίση την σχετικήν δαπάνην.

92. Πας υπόδικος δέον όπως δύναται να ειδοποιή αμέσως περί της φυλακίσεώς του την οικογένειάν του, να απολαύη πασών των λογικών διευκολύνσεων δια την επικοινωνίαν μετ' αυτής και των φίλων του, ως και να δέχηται επισκέψεις των εν λόγω προσώπων, υπό μόνην την επιφύλαξιν της επαγρυπνήσεως και των περιορισμών οίτινες είναι αναγκαίοι προς το συμφέρον διοικήσεως της δικαιοσύνης, της ασφαλείας και της τάξεως του καταστήματος.

93. Ο υπόδικος δέον να έχη την ευχέρειαν όπως ζητήσει τον αυτεπάγγελτον διορισμόν συνηγόρου, εφ' όσον προβλέπεται η παροχή τοιαύτης προστασίας και να δέχηται επισκέψεις του συνηγόρου του, εν όψει της υπερασπίσεώς του. Δέον να δύναται να προετοιμάζη και να παραδίδη εις αυτόν εμπιστευτικάς οδηγίας. Προς τούτο δέον όπως παρέχηται εις τον υπόδικον, τη αιτήσιν του, γραφική ύλη. Αι συναντήσεις υποδίκου και συνηγόρου του δύνανται να παρακολουθώνται οπτικώς, αλλ' ουχί και ακουστικώς, υπό υπαλλήλου της αστυνομίας ή του καταστήματος.

Δ. Κρατούμενοι δια χρέη ή δι' αστικής απαιτήσεις

94. Εις άς χώρας η νομοθεσία προβλέπει φυλάκισιν δια χρέη ή άλλην μορφήν φυλακίσεως επιβαλλομένην δια δικαστικής αποφάσεως, άνευ ποινικής διαδικασίας, οι τοιούτοι κρατούμενοι δεν πρέπει να υποβάλλωνται εις περισσότερους περιορισμούς των απαραίτητων δια την τήρησιν της ασφαλείας και της τάξεως, ουδέ να τυγχάνωσιν αυστηροτέρας μεταχειρίσεως. Η μεταχειρίσις των δεν πρέπει να είναι ολιγώτερον ευμενής της των υποδίκων, με πάσαν επιφύλαξιν της ενδεχομένης υποχρεώσεως προς εργασίαν.

Ε. Άτομα συλληφθέντα ή κρατούμενα χωρίς κατηγορίας*

95. Διαφυλαττομένων των διατάξεων του [άρθρου 9 της Διεθνούς Συμβάσεως των Αστικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων](#), άτομα συλληφθέντα ή φυλακισθέντα χωρίς κατηγορία δέον να τυγχάνουν της αυτής προστασίας με εκείνην η οποία προβλέπεται στο Πρώτο και Δεύτερο (Γ' Τμήμα) Μέρος.

Αι σχετικαί διατάξεις του Δεύτερου Μέρους (Α' Τμήματος) δύνανται ομοίως να εφαρμοσθούν εις τας περιπτώσεις όπου η εφαρμογή τους θα απέβαινεν προς όφελος αυτής της ειδικής ομάδος, υπό τον όρον ότι δεν θα ληφθώσι μέτρα άτινα θα έτεινον προς την αναμόρφωσιν ή (κοινωνικήν) αναπροσαρμογήν ατόμων μη καταδικασθέντων δι' οιανδήποτε εγκληματικήν πράξιν.

---

* Ο κανόνας 95 συμπεριελήφθη στους Στοιχειώδεις Κανόνες για τη Μεταχείριση των Κρατουμένων με την από 13.5.1977 υπ' αριθμ. 2076 (LXII) απόφαση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών που υιοθέτησε σχετική σύσταση της Επιτροπής για την Πρόληψη και τον Έλεγχο του Εγκλήματος.